

การจัดการสิ่งปฏิกูลเป็นปัญหาการจัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเมืองต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนา การปนเปื้อนของแหล่งน้ำจากสิ่งปฏิกูลที่ไหลออกจากบ่อเกรอะและส้วมนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคระบบทางเดินอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคอุจจาระร่วงที่เป็นสาเหตุการตายของประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือครอบคลุมทั้ง 19 จังหวัด โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ เทศบาล 46 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาลนคร 4 แห่ง เทศบาลเมือง 25 แห่ง และเทศบาลตำบล 17 แห่ง เก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า เทศบาลส่วนมากร้อยละ 97.83 มีการออกเทศบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ แต่ไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลที่ชัดเจน เทศบาลทุกแห่งมีรถบริการสูบสิ่งปฏิกูล จำแนกเป็นรถบริการสูบสิ่งปฏิกูลของเทศบาล ร้อยละ 13.04 รถบริการสูบสิ่งปฏิกูลเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากเทศบาลร้อยละ 78.26 และรถบริการสูบสิ่งปฏิกูลเอกชนที่ไม่ได้รับอนุญาตร้อยละ 8.70 ส่วนมากรถบริการสูบสิ่งปฏิกูลมีลักษณะไม่ถูกต้องตามคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข 2535 เช่น สภาพรถเก่า ส่วนบรรจุสิ่งปฏิกูลมีการรั่วซึม ไม่มีข้อความว่า “รถสูบสิ่งปฏิกูล” ชื่อบริษัทหรือเจ้าของกิจการ หมายเลขโทรศัพท์ และเลขทะเบียนใบอนุญาตการให้บริการสูบสิ่งปฏิกูล ส่วนมากเทศบาลอนุญาตให้เอกชนเป็นผู้ให้บริการโดยออกใบอนุญาตเป็นรายร้อยละ 58.69 ให้สัมปทานร้อยละ 32.61 และไม่ได้รับอนุญาตร้อยละ 8.70 เทศบาลมีสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูลร้อยละ 26.08 ส่วนมากเป็นระบบ ถังหมักสิ่งปฏิกูลแบบ 28 วัน มีการใช้อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 4.34 ส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้งาน สาเหตุที่ไม่ได้ใช้งานเกิดจากระบบบำบัด ระยะทางไกล ขาดการควบคุมจากผู้รับผิดชอบ การก่อสร้างถังหมักสิ่งปฏิกูลไม่เหมาะสมกับรถสูบสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ ส่วนเทศบาลที่ไม่มีระบบบำบัดสิ่งปฏิกูลที่เก็บขนมีการนำไปทิ้งบริเวณที่สาธารณะ สวนผลไม้ สวนป่า พุ่มหญ้าเลี้ยงสัตว์ ที่นาของประชาชน ที่อนุญาตและไม่อนุญาต โดยที่สิ่งปฏิกูลเหล่านั้นไม่ผ่านการบำบัด ทำให้มีความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องกำหนดให้การจัดการสิ่งปฏิกูลเป็นภารกิจเร่งด่วน พร้อมทั้งกำหนดนโยบายให้เป็นวาระแห่งชาติ และให้มีการศึกษาหารูปแบบการจัดการสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสมตามลักษณะพื้นที่และความหนาแน่นของประชากรต่อไป

Human excreta management (HEM) is a serious sanitation problem in most of cities in developing countries. Diarrhoea occurred world-wide. It was most commonly caused by gastrointestinal infections which killed many people globally each year in developing countries. Water contaminated with human excreta for example from septic tanks and latrines is of special concern. The study aimed to explore the situation of municipal HEM in North-East of Thailand which covered all 19 provinces. Qualitative and quantitative methods were conducted and used in 46 municipalities composing of 4 city municipalities, 25 town municipalities and 17 sub-district municipalities. The results indicated that most of municipalities (97.83%) had role and legal for management of human excreta but they did not have any apparent policy related. The municipalities had vacuum trucks by 13.04% of municipalities' authorities, 78.26% had licensing private enterprises and 8.70% had no licensing private enterprises. The most of vacuum trucks did not pertinent to the regulation guideline of Public Health Act B.E.2535 such as vacuum trucks were very old, truck container leak, did not appear the word of "vacuum truck, name and telephone of the owner and the certificate license" beside of the vacuum truck. The most of municipalities allowed 58.69% of individual licenses of collectors, 32.61% of concession, and 8.70% had no license of collectors. All municipalities had only 26.08% appropriate disposal site. Almost of disposal sites were anaerobic digestion reactor of 28 days model. Only 4.34% of disposal sites were able to use in practicality but almost of them could not be use because of long distance to transfer, lacking of maintenance, or inappropriate treatment system or model. Other municipalities having no disposal system took them into public land, grassland, orchard and rice fields with or without permission from the owner. Thus, having no disposal system and untreated human excreta were transferred to the environment. They might impact direct or indirect to human health. Therefore, it is necessary for related organizations to specify HEM to be rapid responsibility, set to be a nation issue for policy and conduct a study to identify an appropriate model for specific area and density of population.